

Forf. drøfter tillige USA's indflydelse på hhv. Danmarks og Norges beslutninger om at tilslutte sig NATO og Sveriges beslutning om at forblive neutral. Han påstår, at den amerikanske indflydelse var vigtig, men ikke afgørende (s. 353), idet de forskellige valg ikke primært skyldtes den amerikanske politik, men snarere betydelige forskelle i de 3 landes historie, strategiske beliggenhed samt økonomiske og politiske forhold. Med rette understreger Lundestad således betydningen af den »lokale dimension«.

I forbindelse med analysen af Danmarks beslutning anfører forf. bl.a., at de danske beslutningstagere følte sig beskyttet af den vestlige militære tilstedeværelse i Tyskland (s. 356). Denne tolkning holder næppe, da danskerne tværtimod var stærkt bekymrede for, om de nu også ville modtage vestlig militær hjælp i en krisesituation. De skønnede, at militær bistand fra Sverige var mere sikker (jfr. N. Petersen i *Cooperation and Conflict*, XVI.3, 1981, s. 191).

Endelig sammenfatter Lundestad sine synspunkter i kap. 10. Hovedkonklusionen er, at USA i perioden 1945-49 gradvist forøgede sine interesser, forpligtelser og indflydelse i Skandinavien, men at det var en ekspansion med meget betydelige begrænsninger. Dette resultat indplacerer Lundestad i diskussionen mellem revisionister og traditionalister. Mens revisionisterne på den ene side påstår, at USA i 1945 startede en uhæmmet og verdensomspændende ekspansion, der var motiveret af økonomiske interesser, og traditionalisterne på den anden side hævder, at Washington kun førte forsigtig og defensiv udenrigspolitik, så er det den norske historikers grundlæggende tese, at USA ekspanderede i mange forskellige dele af verden – men ikke overalt. Eksempelvis ikke i Østeuropa og Kina. Et andet led i tesen er, at den amerikanske ekspansion ikke begyndte allerede i 1945, men at der var tale om en gradvis optrapning som følge af en ændret opfattelse af den sovjetiske trussel. Tesens tredje led er, at den amerikanske udenrigspolitik hverken var dikteret udelukkende af økonomiske eller sikkerhedspolitiske interesser, men af mange faktorer, der havde forskellig vægt alt efter situationen. Og endelig er det sidste – og vigtigste – led i tesen, at den amerikanske ekspansion generelt var præget af temmelig store begrænsninger. Med disse nuancerede og velafbalancerede synspunkter placerer Lundestad sig et sted imellem revisionister og traditionalister. Vel nærmest post-revisionisterne.

Sammenfattende må det siges, at Lundestads værk er meget vellykket, da det er både veldokumenteret, inspirerende – og perspektivrigt. Bogen forbliver sandsynligvis standardværket om forholdet mellem USA og Skandinavien 1945-49. Desuden er den et væsentligt bidrag til en bedre og mere nuanceret forståelse af USA's udenrigspolitik – samt et betydningsfuldt indlæg i debatten mellem revisionister og traditionalister. I fremtiden vil forskerne ikke kunne undlade at tage stilling til Lundestads mange interessante og forfriskende nye synspunkter.

Peter Sørensen

Hans Peter Hermansen: Fra Krigstilstand til alliance. Norge, Vest-Tyskland og sikkerhetspolitikken 1947-1955. Oslo, Universitetsforlaget, 1980, 258 sider. 98,00 Nkr.

For en umiddelbar betragtning er det naturligvis ejendommeligt, at de vesteuropæiske demokratier, der under 2. verdenskrig havde oplevet tysk militær besættelse og overlevet nazistisk terror, mindre end et decenium senere sluttede en militær alliance med Vest-Tyskland, som de på godt og ondt anså for at være Tysklands legitime arvtager.

I Hans Peter Hermansens omarbejdede hovedfagsopgave angribes dette problem fra en helt lokal synsvinkel, så spørgsmålet bliver til: Hvordan gik det til, at Norge blev allieret

med Vest-Tyskland? Det helt selvfølgelig svar er, at Den kolde Krig, bipolariteten, og Norges entydige placering i den vestlige lejr lagde beslutningsmyndigheden m.h.t. BDRs oprustning og indplacering i alliancesystemet hos stormagterne og i sidste instans hos USA. Svaret ligger altså i et studium af Den kolde Krig, og der har Hans Peter Hermansen ikke meget at bidrage med. Derfor retter han søgelyset nærmere på interne norske forhold, koncentreret om magtforholdene i Det norske Arbeiderparti i fastlæggelsen af udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Her konstaterer han imidlertid, at den aldeles afgørende begivenhed var beslutningen om at tilslutte sig NATO, og da den beslutning allerede er studeret ret så grundigt (Magne Skodvin: Norden eller NATO? og Knut Einar Eriksen: DNA og NATO) koncentrerer han sig om sidste del af processen frem mod Norges, specielt DNAs accept af våbenbroderfællesskabet med tyskerne. Den vigtigste konstatering er, at modstanden blandt norske politikere var minimal, og at udenrigsledelsen (Halvard Lange) og partiapparatet (Hakon Lie) uden anstrengelse kvaste den smule modstand, der var.

Når Hans Peter Hermansen graver et spadestik dybere, f.eks. for at finde ud af, hvad Langes personlige opfattelse af det tyske genforeningsproblem egentlig var, må han på den ene side konstatere en officiel linie, genforeningen er et moralsk krav og ønskelig, på den anden side må han ræsonnere sig frem til, hvad Lange nok har ment var den for Norge gunstigste løsning. Her kan han så understøtte sit ræsonnement med et meget sent interview i forbindelse med en anden hovedfagsopgave (Geir Lundestad: Norske holdninger overfor Vest-Tyskland 1947-1951 (Oslo 1975)). Det er ikke Hans Peter Hermansens stil at udhamre skråsikre konklusioner, snarere lader han læseren vælge mellem adskillige svar, der supplerer og/eller udelukker hinanden.

I arbejdet med en nøjere besvarelse af, hvordan (dog) de norske socialdemokrater kunne gå med til Vest-tysk oprustning, forsøger forfatteren sig med en sontring mellem beslutning »ovenfra« modsat »nedenfra«, der i ekstreme tilfælde kan blive til »tvang« modsat »frivillighed«. »Ovenfra« var i denne sag USA overfor de små alliancepartnere, der igen »ovenfra« kørte beslutningerne igennem i deres respektive parlamentariske organer. Noget overraskende nyt tilføres der ikke ved hjælp af denne sontring, der suppleres med en generel antagelse, at beslutninger »ovenfra« tenderer mod at blive mere enstemmige.

Forfatterens sympati ligger hos de slagne NATO-modstandere, deres arvtagere i kredsen omkring tidsskriftet »Orientering« og deres arvtagere igen. Kun enkelte steder slår denne sympati igennem i form af usaglige vurderinger, som f.eks. når DNA-ledelsens politik overfor den interne opposition i partiet betegnes som uklog, fordi en del af oppositionen et tiår senere dannede det norske SF.

Henrik S. Nissen